

Анотація

В статті розглядається питання про види освітнього середовища, а також про способи створення доброзичливого освітнього середовища в кабінеті з основ інформатики.

Ключові слова

Освітнє середовище, кабінет інформатики, доброзичливе освітнє середовище.

Summary

The article deals with the issue of the types of educational environment, as well as the ways of creating a friendly educational environment in the office of the fundamentals of informatics.

Keywords

Educational environment, computer science room, friendly educational environment.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ДОБРОЗИЧЛИВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Осадчук С.Ю.

асистент кафедри дошкільної та початкової освіти
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського м. Вінниця, Україна*

Основними ідеями сучасної освіти, є ідеї забезпечення прав, свобод та інтересів дітей. Доброзичлива до дітей школа - це школа, у якій дітям надається право навчатися відповідно до їх індивідуальних здібностей у сприятливому середовищі [6].

Питанням безпеки навчального процесу в сучасній українській школі приділяється значна увага. Безпечне освітнє середовище школи - таке, у якому більшість учасників мають позитивне до нього ставлення, високі показники індексу задоволеності потреб і захищеності від психологічного насилля. Психологічно безпечне освітнє середовище виступає як ефективна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів і педагогів, розвитку психологічного здоров'я, особистісному зростанню, гармонізації особистості.

Питаннями проектування освітнього середовища, у якому особистість затребувана, а його учасники відчують захищеність і задоволення основних потреб, займаються І. Баєва, Д. Іванов, В. Панов, В. Рубцов, В. Слободчиков, А. Тубельський. Особлива увага в дослідженнях приділяється проблемам організації безпечного середовища навчання в школі, діагностиці негативних соціальних процесів, впливу освітнього середовища на формування емоційної стійкості дітей.

Проблемі психологічної безпеки освітнього середовища присвячені дисертаційні дослідження І. Баєвої, Н. Рассохи. Психологічно безпечне освітнє середовище науковці тлумачать як середовище взаємодії, вільне від проявів психологічного насилля, яке має референтну значущість для суб'єктів навчально-виховного процесу, характеризується переважанням гуманістичної центрації, відображається в емоційно особистісних і комунікативних характеристиках його суб'єктів [1, 2].

Сучасна школа повинна стати не лише місцем, де дітей навчають, а й простором для їх повноцінного розвитку, середовищем становлення успішних, щасливих і здорових людей. Це можливо лише в атмосфері душевного комфорту, сприятливого соціального і психологічного клімату в школі, що підтримує розвиток особистості, її потенціал.

Стан комфорту, безпеки і захищеності, позитивного світосприйняття й інтересу - це те, без чого неможливе здійснення ефективної освітньої діяльності у початковій школі. Дитина, котра перебуває з тієї або іншої причини в дискомфортному стані, не може повноцінно включитися у процес навчання, а значить, шкільна освіта не досягає своєї мети [7, с.244].

У наш час змінюється розуміння поняття "середовище", яке з неорганізованого певною мірою пасивного набору інформаційних, комунікаційних і об'єктних впливів на учня перетворюється на важливий елемент самоорганізації і розвитку психіки дитини. Саме таке середовище є запорукою безпеки учнів.

У рамках міжнародної програми ЮНІСЕФ "Школа доброзичливого ставлення до дитини" освітнє середовище визначається як "доброзичливе до дитини і вчителя". Це середовище, у якому діти й учителі вчать разом, утворюючи єдине ціле, середовище, у якому діти перебувають у центрі уваги і яке заохочує їх до активної участі в навчанні. Указане середовище відповідає вимогам учителів щодо надання дітям якісної освіти. Воно має бути безпечним, здоровим і цілісним, учителі - добре підготовленими, а ресурси - забезпечувати фізичні, емоційні та соціальні умови для навчання [6].

Школи мають бути достатньо просторими, щоб забезпечувати кожній дитині потребу в русі, ознайомленні з навколишнім середовищем. Дітям необхідне місце, де вони можуть танцювати, грати в активні ігри, стрибати і пересувати предмети. Просторі класні кімнати створюють для учнів можливість одночасно працювати індивідуально і в групах [7]. Переміщення дітей на заняттях у початковій школі підвищує ступінь їх активності, суттєво впливає на характер навчальної діяльності, сприяє пом'якшенню агресивної поведінки [3, с. 43].

Діти молодшого шкільного віку мають потребу в особистому просторі, що дає змогу взаємодіяти з дорослими, забезпечує місце для гри, читання книг або відпочинку [5, с. 42]. У такому центрі повинні бути килими, зручні стільці і подушки, невисока книжкова полиця для книг та іграшок, а також простір для рослин або акваріума.

Міцне здоров'я - передумова ефективного навчання. Дослідження показують, що здорові діти вчать краще, а шкільні програми з охорони здоров'я і забезпечення якісного харчування визнаються як засоби підвищення рівня успішності і благополуччя. Доброзичливі школи значну увагу приділяють емоційному, психологічному і фізичному благополуччю дітей, захищаючи учнів від образ, расової дискримінації, етнічних забобонів або нав'язливого втручання учителів та однолітків.

У доброзичливих до дитини школах педагогічний процес базується на принципах:

- діти вчаться, не лише запам'ятовуючи факти, а досліджуючи, спостерігаючи, висловлюючи свої думки і припущення;
- у процесі навчання діти вчаться критично мислити;
- діти потребують свободи у використанні своїх внутрішніх ресурсів для вирішення проблем і водночас їм необхідне керівництво вчителя для найкращого використання своїх природних здібностей.

Такі принципи визначають діапазон форм і методів навчання. У широкому сенсі, увага приділяється тому, що відповідає інтересам дітей. Сучасний учитель початкової школи будує навчальний процес з урахуванням не лише вікових особливостей дитини, а й специфіки індивідуального розвитку її організму, фізіологічних і психічних процесів, широко використовуючи інформацію щодо збереження і зміцнення здоров'я всіх суб'єктів освітнього процесу у своїй педагогічній діяльності.

Освітні технології у початковій школі - важливий елемент освітнього процесу, що певною мірою впливає на якість усієї системи початкової освіти. Прийняття орієнтованої на дитину парадигми, що характеризується вираженою гуманістичною суттю, психотерапевтичною спрямованістю й орієнтацією на вільний і творчий розвиток школяра, стимулює активну появу і розвиток педагогіки співпраці, успіху.

Відповідно до моделі "Школа доброзичливого ставлення до дитини" під час класних занять діти не виступають пасивними споживачами знань, які їм дає вчитель. Цей процес інтерактивний, у його рамках діти - активні учасники навчальної діяльності: вони спостерігають, досліджують, слухають, міркують, ставлять запитання і "доходять до розуміння". У цьому полягає суть занять у всіх моделях шкіл, доброзичливих до дитини, і вчителі мають бути добре підготовлені, щоб застосовувати такий метод викладання.

При описаному підході до навчання не лише учитель навчає учня, але й учень учиє учителя, вони стають співробітниками, що кооперуються один з одним.

З огляду на модель "Школа доброзичливого ставлення до дитини", реформування початкової школи, що відбувається в Україні, повинно бути пов'язано насамперед із трансформацією класно-урочної системи, сидячо-слухаючої педагогіки, форм взаємодії педагога з учнями, зміни системи оцінювання особистих досягнень учнів. Особливо важливе введення нових активних форм організації занять і методів навчання, які покликані забезпечити підготовку людини, що дорослішає, до інтеграції у відкрите суспільство.

Дослідники дійшли висновку, що вчитель повинен бути не стільки "носієм знань", скільки рівноправним партнером навчальної комунікації. Він, як це не парадоксально звучить, приходять у школу навчатися, розвивати себе, а для цього йому потрібна комунікація з учнями. Таким чином, ієрархія "учитель-учень" перетворюється на структуру рівноправних стосунків [4, с.11].

У наш час немає єдиного способу проектування шкільного освітнього середовища. Модель школи може відрізнятися в різних країнах, але спільним знаменником є орієнтована на дитину освіта у безпечному, здоровому і цілісному освітньому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баєва И. А. Психологическая характеристика образовательной среды: диагностика и оценка [электронный ресурс] И. А. Баєва. - Режим доступа : ftp://lib.herzen.spb.ru/text/bae-va_3_16_26.pdf
2. Баєва И. А. Психологическая безопасность образовательной среды: Теоретические основы и технологии создания: автореф. дис. на соиск. ступ, д-ра психол. наук: 19.00.07 / И. А. Баєва : Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена. - СПб., 2002. - 44 с.
3. Водолазська Т. В. Вплив освітнього середовища на емоційне благополуччя молодшого школяра / Т. В. Водолазська // Освіта Полтавщини. - 2011. - № 23-24. - С. 39-45.
4. Заир-Бек Е. С. Понятие "образовательная среда школы" и подходы к ее оцениванию в современных исследованиях /Е. С. Заир-Бек // Постметодика. - 2012. - № 2 (106). - С. 7-11.
5. Куваева Я. В. Архитектура школы будущего: среда обучения / Я. В. Куваева// Народное образование. - 2011. - № 9. - С. 41-46.

6. *Руководство по школам доброжелательного отношения к ребенку. ЮНИСЕФ [электронный ресурс]*. - Режим доступа : http://www.unicef.org/education/index_focus_schools.html
7. *Сіваш Т.Д. Сучасні підходи до естетизації освітнього середовища початкової школи / Т.Д. Сіваш // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 9-11 квітня 2014 р. / за ред. Г.С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2014. – Вип. 3. – С. 244-248..*

Психологія та педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції 15-16 грудня 2017р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2017. -192с. (с. 106-109)
